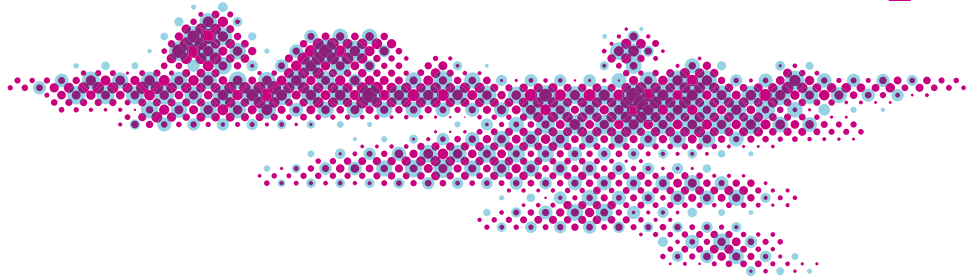

Elp en het Elper Westerveld

FOTO: HANS DEKKER

Het Drentse Landschap

Beschouw het Elper Westerveld als een doorsnee Drents landschap. Aan de rand van het dorp Elp ligt een bosje met grillige eiken, dan komt u via een dicht jeneverbesstruweel op een open geaccidenteerd heideveld, dat overgaat in natte heide en eindigt in de groenlanden van de Westerbroeken. Duidelijk een aflopende zaak dus. Onderweg zult u erachter komen dat natuur soms lang niet zo natuurlijk is als zij er op het eerste gezicht uitziet. En dat de uitdrukking 'een doorsnee Drents landschap' beslist een eretitel is!

Startpunt

Hotel-restaurant De Koekoekshof
Hoofdstraat 1, 9442 PA Elp.

[Routebeschrijving via Google.](#)

Lengte route 4 km

GPS-startpunt

52°52'54.3"N 6°38'38.8"E

Begaanbaarheid paden

De route is in alle jaargetijden goed te lopen.

Honden

Honden zijn op het Elper Westerveld niet toegestaan.

Afkortingen

LA linksaf, RA rechtsaf, RD rechtdoor

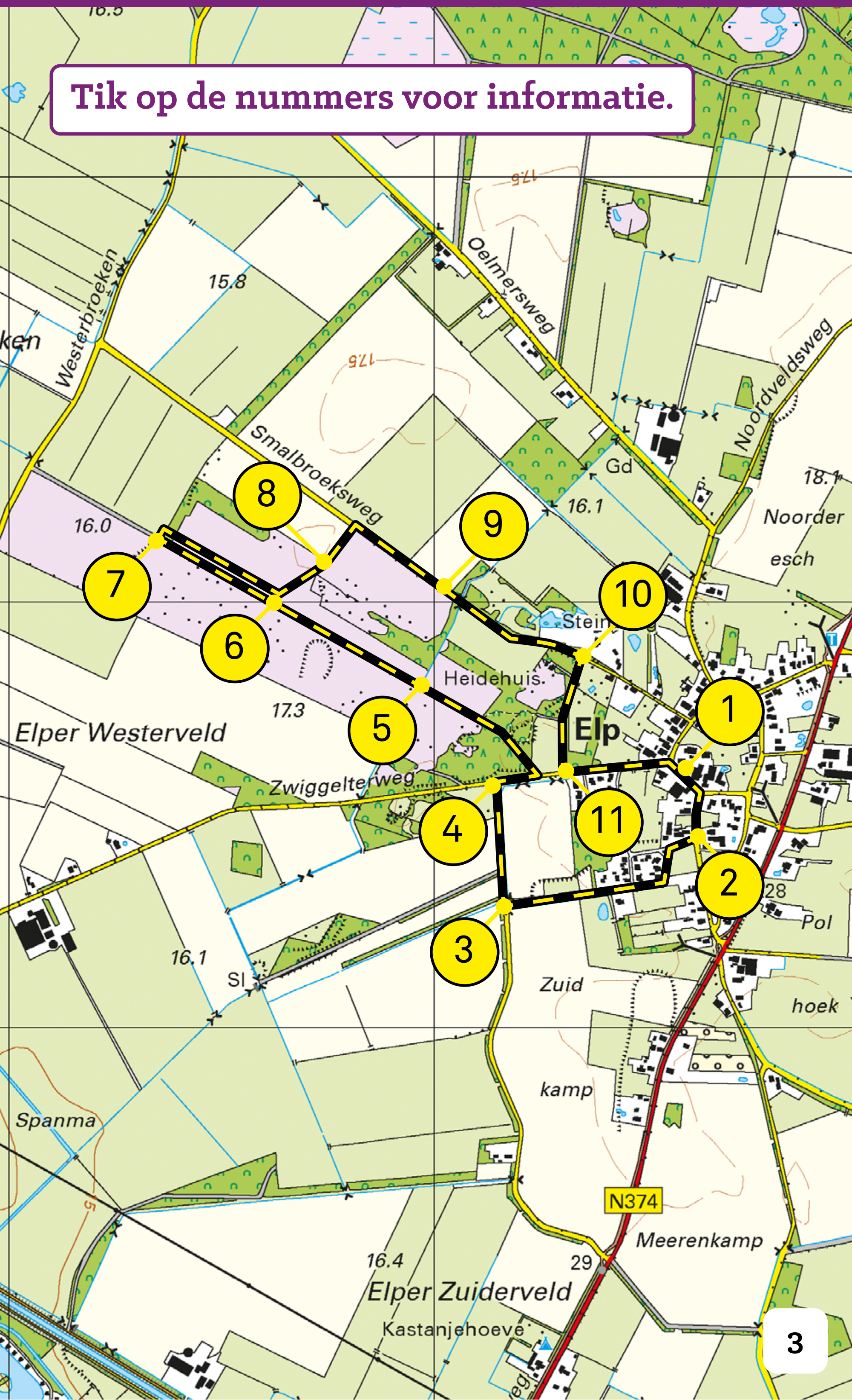
.....

- Deze pdf werkt het beste in Acrobat Reader of iBooks.
- Printen: maak gebruik van de mogelijkheden van uw eigen printer. [Zie tips.](#)

🚶 Elp en het Elper Westerveld

Tik op de nummers voor informatie.

1 Dorp Elp

kaart

- Bij de Koekoekshof steekt u de Hoofdstraat schuin over. U loopt de Westerborkerstraat in.

Het dorp Elp moet in de vroege middeleeuwen op deze plaats ontstaan zijn. De bebouwing van Elp is niet erg verdicht, sinds mensengeugenis staan de boerderijen in twee cirkels: Hoofdstraat en Boerstraat vormen de ene en Tipweg, Dwarsweg en Hogebrinksweg de andere. Binnen de twee ringen liggen de dorpsweijtjes achter de boerderijen.

FOTO: DRENTS ARCHIEF

2 Baanderdeuren

kaart

- Op de Westerborkerstraat neemt u de eerste weg rechts (Hogebrinksweg).
- U houdt de ijsbaan met een haakse bocht aan uw linkerhand. De weg brengt u in westelijke richting het dorp uit.

Vooraan op de Hogebrinksweg ziet u rechts de twee oudste boerderijen van Elp.

De boerderijen zijn van het langsdeeltype met de baanderdeuren aan de achterkant. In de loop van de achttiende eeuw schakelde men over op een dwarsdeel en de baanderdeuren aan de zijkant.

3 Westerkamp

kaart

- Aan het eind van de weg neemt u rechtsaf de Spankampen.

Vroeger lagen rechts van de weg houtwallen om de Westerkamp te beschermen tegen stuivend zand van het Elper Westerveld. Ook zorgden deze wallen ervoor dat de schapen op weg naar de stal de kampen niet konden betreden. De essen lagen aan de noord- en oostkant van het dorp. Aan de westkant werden later extra kampjes land ontgonnen. Links van de Spankampen ziet u de kleinschaligheid van het oorspronkelijke landschap op de overgang van hoog en laag.

4 **Spankampen**

kaart

- Na de Spankampen gaat u rechtsaf, een klein eindje terug in de richting van het dorp.

5 **Elper Westerveld**

kaart

- Neem voor het akkertje links het bospad linksaf.
- Het pad brengt u het Elper Westerveld op. Honden zijn hier niet toegestaan vanwege het aanwezige vee.

Een eeuw geleden was het Elper Westerveld meer dan 80 hectare groot. Toen Het Drentse Landschap het dertig jaar geleden in eigendom kreeg, was er alleen een lange, smalle strook heide over. Alles wat op het veld rechts van u ligt, was destijds landbouwgrond. Het Drentse Landschap heeft veel in het Westerveld geïnvesteerd, omdat het om een zeer karakteristiek Drents landschap gaat.

Het begint met een strubbenbosje op een voormalige zandverstuiving aan de rand van het dorp en loopt via dicht jeneverbesstruweel, een vochtig heideveld en geaccidenteerde droge heide door tot aan de kletsnatte groenlanden van de Westerbroeken.

Een groot deel van de neerslag stroomde westwaarts het Westerveld af, maar ingrepen in de waterhuishouding maakten daar in de jaren zestig van de vorige eeuw grotendeels een eind aan. Diepe van noord naar zuid lopende sloten zorgden voor een compleet andere waterhuishouding en het Elper Westerveld verdroogde in snel tempo. Al deze ingrepen werden waar het mogelijk was weer ongedaan gemaakt.

De massale aanwezigheid aan de westkant van het veld van de vochtminnende klokjesgentiaan met zijn prachtige blauwe bloemen in de zomer, bewijst dat het met het Westerveld weer de goede kant opgaat.

Bijna het hele veld rechts was nog landbouwgrond toen Het Drentse Landschap hier begon. De grond werd in de loop van de tijd aangekocht. Alleen de smalle bossingel, die over een groot deel van het veld loopt, is nog steeds particulier eigendom. Als voormalige landbouwgrond bij een natuurterrein wordt getrokken, groeien die twee langzaam maar zeker naar elkaar toe. Het natuurgebied wordt verrijkt met de mineralen die aan de voormalige akkers onttrokken worden, terwijl de akkers zelf verschrallen. Wie nu over het Elper Westerveld loopt, ziet hooguit aan de egalere bodem dat rechts van het pad veel jongere natuur ligt dan links ervan.

6 Bossingel

kaart

- **Aan het eind van de bossingel aan uw rechterhand, blijft u het pad nog een stukje rechtdoor volgen.**

7 Heideontginning en stijrand

kaart

- **Als rechts van u na een houtwal het Elper Westerveld eindigt, bent u op een interessante plek gekomen om even goed rond te kijken.**
- **Hierna loopt u het pad terug naar punt 6 waar u schuin linksaf het veld over loopt naar het eind van de bossingel, aan de geasfalteerde weg.**

Hier is goed te zien wat het effect is geweest van de heideontginning. Van noord naar zuid loopt een steilrand die de grens markeert van de hogere gronden en de lager gelegen Westerbroeken. Links is de oorspronkelijke structuur gebleven, rechts is met een bossingel en een sloot een overgang tussen hoog en laag geforceerd.

Een steilrand was voor de prehistorische mens een uitgelezen plek om zich te vestigen. Er lag hoog en droog voldoende grond voor hun akkers en er was voldoende water en grasland in de buurt. U bevindt zich hier ongeveer ter hoogte van de plaatsen waar rond 1960 belangrijke vondsten uit de late bronstijd (1100-800 v.Chr.) zijn gedaan.

Die gaven zoveel inzicht in het leven van de boeren in die tijd dat men deze archeologische periode de Elpcultuur is gaan noemen.

IJZERTIJDBOERDERIJ- FOTO: HANS DEKKER

De donkere ronde vlekken in de grond op de plaatsen waar de palen stonden, leverden een goed beeld op van het boerenleven in die periode. De boerderijen van de Elpcultuur hadden een afmeting van maar liefst zes bij veertig meter en boden waarschijnlijk plaats aan dertig stuks vee.

Naast veeteelt kende men in de bronstijd akkerbouw met granen als gerst, gierst en emmertarwe, een oervorm van het hedendaagse tarwe. De Drentse boeren zijn dit type boerderij tot ver in de middeleeuwen vrijwel op dezelfde manier blijven bouwen. Pas met de uitvinding van het gebint was het niet meer nodig de palen in te graven. Het gebint gaf voldoende stevigheid.

8 Bij de wilde konijnen af... kaart

- Ter hoogte van de bossingel aangekomen ziet u verderop schuin links voor u een hek liggen.
- Die kant moet u op.

Er is een tijd geweest dat de aanwezigheid van konijnen zo gewoon was dat we er aan voorbij gingen zonder er op te letten. Je had hooguit last van ze als ze nieuwe aanplant aanvraten of in de moestuin op bezoek kwamen.

Pas in de middeleeuwen werden ze hier als troeteldier annex jachtprooi ingevoerd, maar de soort gedijde in onze streken 'bij de wilde konijnen af'. Vanaf de jaren vijftig van de vorige eeuw kreeg de konijnenstand het zwaar te verduren door de ziekte myxomatose. In de jaren tachtig kwam daar de virusziekte viraal haemorrhagisch syndroom bij dat in Nederland naar schatting 70 procent van de totale populatie wilde konijnen doodde en

ervoor zorgde dat het dier in sommige delen van Nederland vrijwel uitgestorven is. Gelukkig hoeft u het op het Elper Westerveld nog niet zonder konijnen te stellen. In de buurt van punt 7-8 in de route ligt in de heide naast het pad een grote bewoonde konijnenburcht. 's Avonds kunt u ze in het veld zien peuzelen aan de grassprietjes die tussen de heidestruiken groeien.

9 De Zandhof

kaart

- Via het wildrooster naast het hek gaat u rechtsaf de Smalbroeksweg op.

Links heeft de beplanting meer weg van het park bij een kasteeltje ergens op het Franse platteland dan van een Drentse tuin. Aan het eind van het park staat een heus wit kasteeltje. Het is De Zandhof die de schilder Louis Albert

Roessingh (1873-1951) in 1909 liet bouwen. In de loop der jaren groeide het tot zijn 'börchien' en werd het voorzien van een trapgeveltje, een torentje en allerlei bijgebouwen. Schuin tegenover De Zandhof aan de rechterkant van de Smalbroeksweg verrees in 1911 het bescheidener Heidehuis van de andere Elper schilder, Reinhart Dozy (1880-1947). Beide schilders kenden elkaar uit Antwerpen. De heren waren er behoorlijk succesvol en konden zich een stulpje 'in de diepste binnenlanden van Drenthe' permitteren. Dozy en hij legden op hun doeken een Drents landschap vast dat toen op het punt stond te verdwijnen. Roessingh was behalve schilder ook dichter. Velen beschouwen hem zelfs als de eerste 'echte' Drentse streektaaldichter. In zijn gedicht 'Drenthe' staat Roessingh stil bij de veranderingen in het landschap:

*An het mooie hier in Drenthe,
Hebt ze ropt, aal hiel mien leven! Maor hoe
dapper z'ook hebt knooid Drenten bint tòch
Drenten bleven.*

*Ze kunnen aan Drenthe 'roppen en knooien'
wat ze willen, Drenten blijven Drenten.*

Wie net een rondje Elper Westerveld achter de rug heeft, begrijpt iets van het optimisme van de Elper 'kasteelheer'. We begonnen de heide om te spitten. We groeven sloten, maar we

goiden ze ook weer dicht. We plantten bos, maar we kaptten het. We maakten van akkerland weer heideveld. En Drenthe bleef gewoon Drenthe!

- 10** **Het witte kasteeltje** kaart
- Ga ter hoogte van het witte kasteeltje rechtsaf het bospad langs het Heidehuis op.

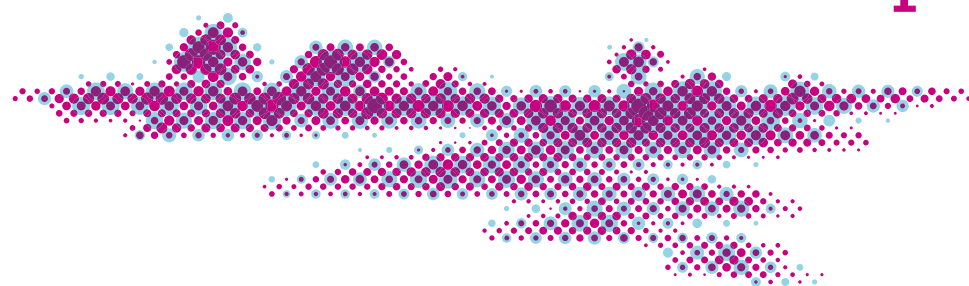
- 11** **Terug naar Elp** kaart
- Aan het eind van het pad neemt u linksaf de Zwiggelterweg die u naar het centrum van het dorp terugbrengt.

Het Drentse Landschap

Vakantie bij Het Drentse Landschap?

Stichting Het Drentse Landschap heeft een aantal prachtig gelegen vakantiewoningen in of vlakbij natuurgebieden. Het zijn zéér bijzondere woningen die herinneren aan het Drenthe van weleer. [Buitenlevenvakanties.nl](https://www.buitenlevenvakanties.nl)

Stichting Het Drentse Landschap

Bel tijdens kantooruren (0592) 313 552

www.drentslandschap.nl

Volg ons op:

Teksten: Bertus Boivin, Eric van der Bilt

Routeadvies: Roelof Huisman

Coördinatie: Hanna Schipper

Topografie: BRT Achtergrondkaart © Kadaster/
OpenStreetMap (CC BY 4.0).

Vormgeving: [Smartmobiletour.nl](https://www.smartmobiletour.nl)